

KONCEPCIJA. PRIEDAS NR. 5
Pasiūlymai Lietuvos urbanistinei politikai

Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas

Organizatorius: Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija

Plano rengėjas: TAEM URBANISTAI, UAB

2019 m.

LIETUVOS URBANISTINĖS POLITIKOS KRYPTYS

Bendrosios nuostatos

1. Lietuvos urbanistinės politikos krypties tikslas – tapti vertybiniu pagrindu įtraukiamų, saugių, atsparių ir tvarių miestų ir gyvenviečių planavimui Lietuvoje.

2. Lietuvos urbanistinės politikos kryptimis siekiama socialiai ir ekonomiškai teisingo ir aplinką tausojančio urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymosi, jų dermės ir sąveikos. Nustatytais kryptimis rekomenduojama vadovautis vystant valstybės, savivaldybės ir vietovės lygmens urbanistines struktūras ir jų elementus.

3. Lietuvos urbanistinės politikos kryptys taikomos urbanizuotoms ir urbanizuojamoms teritorijoms, miestams ir su jais susijusioms teritorijoms.

4. Numatomos keturios Lietuvos urbanistinės politikos kryptys:

4.1. urbanizuotų teritorijų klimato kaitos poveikio švelninimas (mažinimas) ir atsparumo ekstremaliems klimato reiškiniams didinimas;

4.2. valstybės, savivaldybių, vietos lygmens partnerystės kūrimas, sąveikos (sinergija) tarp urbanizuotų ir neurbanizuotų teritorijų sukūrimas ir ryšių stiprinimas;

4.3. visuomenės ir vietos bendruomenių reikšmė urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų planavime;

4.4. darnus urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymas.

Klimato kaitos poveikio švelninimas ir atsparumas ekstremaliems klimato reiškiniams

5. Vis ryškėjant klimato kaitos reiškiniams, būtina imtis veiksmų, mažinančių klimato kaitos neigiamas pasekmes. Užtikrinant tinkamą gyvenimo kokybę ir prisidedant prie klimato kaitos poveikio švelninimo (mažinimo) veiksmų turi būti imtasi valstybės, savivaldybių ir vietos lygmeniu.

6. Rekomenduojama:

6.1. siekti klimato kaitos poveikio švelninimo (mažinimo) ir didinti urbanizuotų teritorijų atsparumą klimato kaitos pasekmėms, ypatingą dėmesį skiriant pažeidžiamiausioms teritorijoms;

6.2. kurti ir įgyvendinti veiksmingas urbanistines struktūras, jų vystymo modelius, kurie padėtų mažinti anglies dioksido išsiskyrimą į aplinką, didintų energijos vartojimo efektyvumą ir skatintų atsinaujinančių išteklių energijos naudojimą;

6.3. įvertinti tvariąsias energetikos paslaugas, kurias pasitelkus būtų didinamas švarios energijos vartojimas, mažinamas iškastinio kuro vartojimas ir skatinama energetinė įvairovė ir jos plėtra, taip pat energetinis pastatų, pramonės ir daugiarūšio transporto paslaugų efektyvumas;

6.4. įvertinti klimato kaitos poveikį ir galimus jo padarinius, pasirengti pagrindinių aptarnavimo funkcijų užtikrinimui įvykus nelaimėms ar krizėms;

6.5. išsaugoti esamus ir, pasitelkiant technines priemones, formuoti naujus urbanizuotų teritorijų žaliosios infrastruktūros – gamtinio karkaso želdynus, kurie atlikdami mikroklimato reguliavimo funkciją, mažintų miesto kaip „šiluminės salos“ efektą ir, be pagrindinės aplinkosauginės (antropogeninio poveikio neutralizavimo) funkcijos, taip pat efektyviai pasitarnautų estetiniams ir rekreaciniams poreikiams tenkinti;

6.6. spręsti lietaus poplūdžių ir potvynių teritorijų valdymo (vandens sutelkimo) klausimus.

Valstybės, savivaldybių, vietos lygmens partnerysčių kūrimas, sąveikos (sinergijos) tarp urbanizuotų ir neurbanizuotų teritorijų sukūrimas ir ryšių stiprinimas

7. Valstybės sisteminiam valdymui reikalingos erdvinio planavimo priemonės, užtikrinančios šalies išteklių ir investicijų racionalų, optimalų ir tikslingą naudojimą.

8. Kuriama valstybės erdvinė urbanistinė struktūra turi stiprinti regionus ir savivaldybes, suteikti laisvę jiems veikti, kurti partnerystes, skatinti konkurencingumą.

9. Dėl didėjančios taršos, augančio energijos poreikio, gyvenamųjų teritorijų išskydimo, socialinių ir ekonominių skirtumų regionuose Lietuvai ypač svarbi valstybės, regionų, savivaldybių, visuomenės bei atskirų jos bendruomenių sutelktis siekiant urbanizuoto ir neurbanizuoto kraštovaizdžio sąveikos, gamtinio ir nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos, tolygaus ir tvaraus vystymosi visoje šalies teritorijoje.

10. Miestai šalies mastu yra atsakingi už urbanizuotų teritorijų ekologinio pėdsako didėjimą, kuris turi reikšmingą poveikį visos šalies ekologiniam stabilumui. Šalies ekonomika, kurios pagrindiniai centrai įsikūrę urbanizuotose teritorijose, susijusi su neurbanizuotu kraštovaizdžiu, ekosistemomis, gamtiniais ištekliais.

11. Rekomenduojama:

11.1. optimizuoti valstybės išteklių naudojimą, planavimo ir investicijų planavimo priemonėmis, kreipti ir koncentruoti valstybės investicijas į efektyviausias sritis ir teritorijas duodančias didžiausią naudą (pridėtinę vertę);

11.2. siekiant efektyviai veikiančios valstybės erdvinės urbanistinės struktūros, stiprinti regionus ir savivaldybes, suteikiant laisvę jiems veikti, vystyti partnerystes, išryškinti specifines gerąsias savybes, kartu sukurti prielaidas teritorijų bendradarbiavimui ir sinergijai;

11.3. stiprinti urbanizuotų ir neurbanizuotų teritorijų ryšius ir sąveikos sistemas, planuoti urbanizuotas ir urbanizuojamas teritorijas atsižvelgiant į regioninę politiką, siekiant užtikrinti teritorinę sanglaudą regionų centruose, įskaitant pasienio regionus, bendradarbiavimą funkcinėse urbanizuotose teritorijose (funkcinių ryšių zonose) nepaisant savivaldybių administracinių ribų;

11.4. skatinti ir remti bendradarbiavimą urbanizuotose ir urbanizuojamose teritorijose, užtikrinant išteklių sutelkimą ir jų tausų naudojimą;

11.5. sudaryti sąlygas žiedinės ekonomikos principų įgyvendinimui, inovacijų kūrimui ir taikymui visuose gyvavimo ciklo etapuose (nuo žaliavų išgavimo, gamybos, vartojimo iki atliekų tvarkymo);

11.6. gerinti urbanizuotų ir neurbanizuotų teritorijų išteklių ir paslaugų pasiūlos tarpusavio papildomumą ir vietinę maisto gamybą;

11.7. mažinti urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų ekologinį pėdsaką;

11.8. formuojant urbanistines struktūras siekti architektūros, urbanistinės (teritorijų planavimo) kokybės, gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio dermės.

Visuomenės ir vietos bendruomenių reikšmė planuojant teritorijas

12. Vietos bendruomenių gyvybingumas yra būtina sąlyga siekiant užtikrinti darnų Lietuvos vystymąsi. Aktyvi ir susitelkusi vietos bendruomenė užtikrina socialinius ryšius, teritorijų vystymosi prioritetų atitiktį viešajam interesui, humanistinį požiūrį, efektyvų viešųjų išteklių valdymą ir naudojimą.

13. Rekomenduojama:

13.1. mažinti socialinę, ekonominę, kultūrinę atskirtį, numatyti darbo vietų kūrimą, nustatyti kokybiško gyvenimo standartą visiems gyventojams, užtikrinant darbą visiems darbingo amžiaus gyventojams, atsižvelgiant į pažeidžiamiausių visuomenės grupių poreikius;

13.2. planuojant urbanizuotas ir urbanizuojamas teritorijas integruoti vietos poreikiais ir potencialu grįstas vietos ekonomikos plėtros koncepcijas, skatinančias individualias ir privačias iniciatyvas, didinančias užimtumo galimybes;

13.3. skatinti ir sudaryti sąlygas vietos ekonomikos vystymuisi, socialiniam verslui, darbo vietų kūrimui vietos bendruomeninėse organizacijose, kooperatyvuose, mažose įmonėse, mikroįmonėse, pramonės šakų ir paslaugų optimaliam pasiskirstymui teritorijoje;

13.4. siekti, kad nekilnojamojo turto rinkos vystytojų veiksmai nekenktų mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams ir mažoms įmonėms;

13.5. skatinti kultūrinę veiklą tiek patalpose (muziejuose, teatruose, kino teatruose, koncertų salėse, švietimo įstaigose, bendruomenių namuose ir kt.), tiek lauke (gatvės meno, muzikinių projektų ir kt.), pripažįstant, kad urbanistinėje struktūroje kultūros plėtra ir pagarba socialinei ir kultūrinei įvairovei yra socialinio vystymosi dalis ir svarbi erdvinio aspektu;

13.6. siekti išlaikyti socialinę, kultūrinę pusiausvyrą miestuose ir aplink juos, užtikrinant kultūros įvairovę ir aukštą miestų planavimo, architektūros ir gyvenamosios aplinkos lygį;

13.7. puoselėti nekilnojamąjį kultūros paveldą, tradicines ir istorines gyvenvietes, religinius ir istorinius paminklus, archeologines vietas ir kultūrinius kraštovaizdžius ir jų ryšius;

13.8. skatinti nekilnojamojo kultūros ir gamtos paveldo identifikavimo, išsaugojimo ir vystymo integraciją planuojant urbanizuotas ir urbanizuojamas teritorijas.

Darnus urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymas

14. Lietuvos urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų nepakankamai koordinuota ir kompleksiška plėtra lėmė, kad šios teritorijos ir turimi ištekliai, infrastruktūra naudojami nepakankamai racionaliai ir efektyviai, aplinkosaugos priemonės ne visada apsaugo gyventojus nuo neigiamo urbanizacijos poveikio; vykdomi pokyčiai urbanizuotose teritorijose dažnai turi neigiamą poveikį fizinei, socialinei, kultūrinei ir ekonominei aplinkai, o nekoordinuota plėtra,

prastos gyvenamosios aplinkos sąlygos daro neigiamą įtaką gyventojų sveikatai, užimtumui ir veiklos plėtojimui.

15. Rekomenduojama:

15.1. skatinti kompaktišką urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymą, reguliuoti urbanizuotų teritorijų plėtrą, naudojant tankinimo ir antrinio naudojimo strategijas, nustatant galimą plėtros mastą, užtikrinantį aukštą gyvenamosios aplinkos kokybę;

15.2. užtikrinti kompleksiską urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymą ir tvarkymą, siekiant jų išbaigtumo, sukuriant veikiančias gyvybingas daigafunkces erdvines struktūras, užtikrinančias kokybiškas gyvenimo, darbo ir poilsio sąlygas;

15.2. užtikrinti optimalų ir efektyvų urbanizuotų teritorijų išteklių (žemės, infrastruktūros) naudojimą, mažinti susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros poreikį, jos išlaikymo sąnaudas ir asmeninio transporto naudojimo paklausą;

15.3. riboti urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų ekologinį pėdsaką, mažinant poveikį aplinkai ir siekiant veiksmingai spręsti klimato kaitos problemas;

15.4. nustatyti teritorijas, turinčias prastą urbanistinę kokybę, skatinti jų atnaujinimą, išnaudojant šių teritorijų išteklius, atsižvelgiant į vietos kontekstą, formuojant fizinį ir socialinį kaimynystės charakterį, stiprinant vietos tapatybę;

15.5. didinti urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų estetinę vertę ir patrauklumą, išlaikyti ir vystyti unikalias urbanistines struktūras, architektūros elementus, siekti architektūros kokybės ir efektyvios statybos darnos;

15.6. kurti geresnį darnaus vystymosi reglamentavimą, kuris skatintų socialinę įvairovę, daigafunkcij zonavimą, siekiant užtikrinti kokybiškų ir lengvai pasiekiamų paslaugų, būsto ir darbo vietų pasiekiamumą;

15.7. kurti ir naudoti pažangias planuojamų teritorijų funkcinio zonavimo ir erdvinio vystymo priemones;

15.8. užtikrinti, kad teritorijos, kuriose yra didelė mažas pajamas gaunančių gyventojų koncentracija, būtų integruojamos į urbanizuotas teritorijos erdvinę struktūrą, siekiant pagerinti gyvenimo kokybę, užtikrinti gerą susisiekimą su kitomis urbanizuotos teritorijos dalimis;

15.9. planuojant viešąsias erdves ir paslaugas taikyti universalus dizaino principus, atsižvelgiant į visų visuomenės grupių poreikius;

15.10. užtikrinti ekonominės veiklos paskirstymą ir koordinaciją, skatinant aglomeracijos ekonomiją, ryšius, gerą susisiekimą ir komunikaciją, taip prisidedant prie didesnio našumo, konkurencingumo ir gerovės;

15.11. gerinti būsto prieinamumą ir jo kokybę.

15.12. strategiškai planuoti būsto ir darbo vietų plėtrą, susisiekimo sistemą, taikant daigafunkcij teritorijos naudojimą;

15.13. užtikrinti greitą ir kokybišką susisiekimą saugiomis, patogiomis, prieinamomis, patikimomis ir mažą poveikį aplinkos kokybei turinčiomis transporto sistemomis;

15.14. skatinti socialinę ir erdvinę integraciją, ypatingą dėmesį skiriant visų teritorijų pasiekiamumui, užtikrinant, kad kiekvienas gyventojas turėtų vienodas galimybes naudotis

urbanizuotų teritorijų teikiamomis socioekonominėmis galimybėmis, paslaugomis ir viešosiomis erdvėmis ir taip prisidėti prie urbanizuotų teritorijų socialinio ir kultūrinio gyvenimo;

15.15. sukurti saugų, patogų ir veiksmingą susisiekimo komunikacijų tinklą, leidžiantį užtikrinti aukštą susisiekimo lygį ir skatinti nemotorizuotą transportą, siekiant padidinti ekonominį našumą ir remti vietos ekonomiką;

15.16. tolygiai planuoti inžinerinių komunikacijų paslaugas, numatyti veiksmų planą, kuriuo siekiama kiekvienam gyventojui užtikrinti teisę į vandenį ir sanitarines paslaugas, mažinti oro taršą ir netaupiai naudojamo vandens kiekį;

15.17 planuojant urbanizuotas ir urbanizuojamas teritorijas skatinti vystyti žiedinę ekonomiką (atliekas perdirbančią ekonomiką – atliekų susidarymo (sąvartynų) vengimą, atliekų tvarkymą, perdirbimą, vertimą ištekliais);

15.18. atsižvelgti ir skatinti gamta paremtus sprendimus kaip alternatyvą tradicinei infrastruktūrai, pavyzdžiui, tokiose srityse kaip lietaus vandens sulaikymas ir absorbcija, mikroklimato reguliavimas, kartu prisidedant prie kraštovaizdžio, biologinės įvairovės ir ekosistemų bei jų teikiamų paslaugų palaikymo, įskaitant klimato kaitos švelninimą ir prisitaikymą, bei sudarant galimybes gyventojų laisvalaikiui ir rekreacijai;

15.19. planuojant viešąsias (žaliąsias) erdves atgaivinti, apsaugoti ir kurti aukštos architektūrinės kokybės viešąsias erdves ir želdynus, kitus vertingus kraštovaizdžio elementus, turinčius ekologinę ir (ar) kultūrinę reikšmę;

15.20. į viešųjų ir žaliųjų erdvių kūrimą ir atnaujinimą įtraukti privatų sektorių ir pilietinę visuomenę, užtikrinant kokybišką viešųjų erdvių sistemos plėtrą, vientisumą ir architektūrinę kokybę;

15.21. užtikrinti viešųjų erdvių ir želdynų saugumą, atsižvelgiant į visų visuomenės grupių poreikius ir galimybes visavertiškai naudotis erdvėmis ir jas pasiekti.

Interesų grupės, dalyvaujančios įgyvendinant rekomendacijas ir jų vaidmenys

16. Rekomendacijoms įgyvendinti būtinas nacionalinės valdžios, vietos savivaldos institucijų ir nevyriausybinių sektoriaus bendradarbiavimas ir įtrauktimi grįstas sprendimų priėmimas. Svarbu urbanistinį vystymą suvokti visapusiškai, nepaisant savivaldybių administracinių ribų ir siekiant sisteminių pokyčių, reikalingų rekomendacijoms įgyvendinti.

17. Išskiriamos penkios interesų grupės:

17.1. valstybės institucijos;

17.2. savivaldybių institucijos;

17.3. pilietinė visuomenė: piliečiai, privačių žemių ir miškų savininkai, nevyriausybinių organizacijos, vietos bendruomenės ir jų asociacijos;

17.4. profesionalai ir juos vienijančios organizacijos;

17.5. akademinė bendruomenė.

18. Visos interesų grupės turi tiesioginę ar netiesioginę įtaką šalies teritorijos urbanistiniam vystymuisi ir jų dalyvavimas ir bendradarbiavimas tarpusavyje yra būtinas veiksnys rekomendacijoms įgyvendinti.

19. Valstybės institucijos, bendradarbiaudamos su kitomis interesų grupėmis:

19.1. skatina darnaus vystymosi procesus ir pagal savo kompetenciją vadovaujasi rekomendacijomis;

19.2. pagal kompetenciją įgyvendina ir atnaujina rekomendacijas, parengia jų įgyvendinimo gaires;

19.3. skatina darnų urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų sistemos vystymą, gamtinių išteklių tausų naudojimą ir apsaugą nuo žalos aplinkai;

19.4. kuria teisinius urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų planavimo pagrindus;

19.5. formuoja, įgyvendina ir stebi decentralizacijos ir subsidiarumo principais paremtą urbanistinę politiką, įtraukia savivaldybių institucijas, stiprina savivaldybių institucijų vaidmenį, atsakomybę, planavimo gebėjimus ir skiria išteklius;

19.6. skatina savivaldybių tarpusavio bendradarbiavimą, daugiapakopio valdymo sistemas ir teisiniu reguliavimu ir (ar) finansinėmis paskatomis remia kelių savivaldybių kartu įgyvendinamas iniciatyvas, įskaitant bendradarbiavimą funkcinėse urbanizuotose teritorijose (funkcinėse zonose);

19.7. teisiniu reguliavimu nustato pagrindus, suteikiančius savivaldybėms įgaliojimus, kad su teritorijų planavimu ir vystymu susijusios teisinio reguliavimo priemonės būtų įgyvendintos ir veiktų veiksmingai;

19.8. numato tinkamas finansines paskatas ir tikslines subsidijas sustiprinti savivaldybių institucijų finansinio valdymo gebėjimus, siekiant suteikti savivaldybių institucijoms įgaliojimus ir užtikrinti, kad urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų planavimas mažintų socialinę atskirtį ir skatintų kultūrinę įvairovę, keltų architektūros kokybę ir gerintų urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų aplinką;

19.9. su teritorijų planavimo dokumentų rengėjais, moksliniais tyrimų institutais ir bendruomeninėmis organizacijomis, kuriant teritorijų planavimo teisinį reguliavimą, metodus, modelius ir patirties (arba kitų panašių priemonių) stebėjimo platformas, siekiant dokumentuoti, įvertinti ir sintezuoti šalies patirtį, vykdyti ir dalytis konkrečiais tyrimais, teikti visuomenei informaciją ir prireikus teikti pagalbą savivaldybių institucijoms;

19.10. bendradarbiauja su savivaldybių institucijomis, užtikrindamos ypatingos valstybinės svarbos projektais pripažintų valstybei svarbių ekonominių ar strateginę reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių energetikos infrastruktūros, transporto infrastruktūros ar krašto apsaugos sričių projektų įgyvendinimą.

20. Savivaldybių institucijos, bendradarbiaudamos su kitomis interesų grupėmis:

20.1 siekia, kad būtų:

20.1.1. teritorijų, strateginio ir finansinio planavimo dokumentai tarpusavyje suderinti;

20.1.2. tinkamai suplanuoti ir valdomi įtraukūs, saugūs, atsparūs ir darnūs miestai, puoselėjantys unikalias kultūros ir architektūros bei gamtinio kraštovaizdžio savybes;

20.1.3. siekiama sutarimo dėl vietinių urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymo vizijų, kurios papildytų šias rekomendacijas;

20.2. nuolat vykdo jų kompetencijai priskirtų teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimo stebėseną ir esant poreikiui jų atnaujinimą;

20.3. įgalina savivaldybių vyriausiuosius architektus, atliekančius nustatytas funkcijas architektūros, teritorijų planavimo ir statybos srityse, siekti architektūros ir urbanistinės kokybės, atvirumo, skaidrumo ir visuomenės įtraukties į teritorijų planavimo procesus, ilgalaikių kraštovaizdžio erdvinio vystymo tikslų ir Lietuvos urbanistinės politikos kryptių įgyvendinimo;

20.4. užtikrina, kad architektūriniu, urbanistiniu, valstybiniu ar viešojo intereso požiūriu reikšmingų objektų planavimo, ar projektavimo atvejais būtų rengiami architektūriniai, urbanistiniai konkursai, kuriais siekiama architektūros ir urbanistinės kokybės, atviro, skaidraus ir įtraukaus proceso, atitinkančio Lietuvos urbanistinės politikos kryptių nuostatas ir siekius, darnaus vystymo principus, vystant architektūrines ir (ar) urbanistines idėjas (koncepcijas);

20.5. tarpusavyje ir daugiapakope forma bendradarbiauja su kitomis savivaldybėmis kuriant ir finansuojant būstą, infrastruktūrą ir paslaugas, esant pagrįstam poreikiui bendradarbiauja funkcinėse urbanizuotose teritorijose (funkcinėse zonose) peržengiant savivaldybių administracines ribas;

20.6. užtikrina, kad būtų siejamas teritorijų planavimas ir valdymas, užtikrintas nuoseklus teritorijų planavimo dokumentų įgyvendinimas, ilgalaikių tikslų, vystymo programų, trumpalaikių valdymo projektų nuoseklumas;

20.7. stebi teritorijų planavimo dokumentų rengėjus, su kuriais sudaromos sutartys dėl teritorijų planavimo dokumentų rengimo, užtikrina šių planų suderinamumą su vietos politine vizija, valstybine politika ir tarptautiniais darnaus vystymo principais;

20.8. įgyvendina su teritorijų planavimu ir vystymu susijusias teisinio reguliavimo priemones, kurios veiktų veiksmingai, būtų išvengta neteisėtos plėtros, ypač atkreipiant dėmesį į rizikos teritorijas, turinčias istorinę, kraštovaizdžio estetinę, aplinkosauginę ar žemės ūkio vertę;

20.9. kuria stebėsenos, vertinimo ir atskaitomybės mechanizmus įraukiant skirtingas interesų grupes, siekiant skaidriai įvertinti teritorijų planavimo dokumentų įgyvendinimą ir teikti grįžtamąjį ryšį ir informaciją apie jų koregavimą, keitimą, kitus veiksmus;

20.10. dalijasi teritorijų planavimo patirtimi su kitų savivaldybių institucijomis, bendradarbiauja tarpusavyje, skatinant politinį dialogą ir gebėjimų ugdymą, įtraukiant į urbanistinės politikos formavimą ir planavimą valstybės ir savivaldybės lygmeniu;

20.11. palaiko bendruomenių iniciatyvas, kuriomis siekiama gerinti socialinę sanglaudą ir įtrauktį;

20.12. siekia, kad būtų palaikomas suinteresuotų grupių, ypač bendruomeninių, pilietinės visuomenės, nevyriausybių organizacijų ir privataus sektoriaus veiksmingas ir teisėtumu grįstas dalyvavimas planuojant ir įgyvendinant urbanizuotas ir urbanizuojamas teritorijas (nuo pradinio etapo), nustatant tinkamus dalyvavimo mechanizmus ir įtraukiant visuomenės atstovus, ypač pažeidžiamiausias visuomenės grupes, užtikrinant, kad į jų poreikius būtų atsižvelgta;

20.13. skiria reikiamą dėmesį už teritorijų planavimą ir žemėtvarką atsakingam savivaldybės padaliniiui ir vyriausiajam architektui, skiriant lėšas ir administracinius išteklius teritorijoms planuoti, teritorijų planavimo dokumentų įgyvendinimo stebėsenai, darbui su bendruomenėmis, architektūrinių ir urbanistinių konkursų organizavimui, tarpinstituciniam bendradarbiavimui;

20.14. stiprina savivaldybių institucijų darbuotojų organizacinių ir administracinių gebėjimų ugdymą, siekiant įtraukaus ir darnaus urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų valdymo.

21. Pilietinė visuomenė, bendradarbiaudama su kitomis interesų grupėmis:

21.1. dalyvauja teritorijų planavimo procese įgyvendinant ir stebint urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimą;

21.2. teikia pasiūlymus savivaldybių institucijoms nustatant teritorijos vystymo poreikius, tendencijas, prioritetus, teisės aktų nustatyta tvarka naudojasi savo teise konsultuotis;

21.3. prisideda prie gyventojų sutelkimo ir atstovavimo viešosiose konsultacijose dėl urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų planavimo, įtraukiant ypač mažas pajamas gaunančias ir pažeidžiamiausias visuomenės grupes, siekiant skatinti teritorijų vystymąsi, socialinius santykius ir teikti pirmenybę infrastruktūros ir paslaugų plėtrai mažiau išsivysčiusiose teritorijose;

21.4. sudaro sąlygas visoms visuomenės grupėms, ypač mažas pajamas gaunantioms ir pažeidžiamiausioms visuomenės grupėms, dalyvauti bendruomenių forumuose ir planavimo iniciatyvose, bendradarbiauti su savivaldybių institucijomis kaimynystės gerinimo programose;

21.5. didina visuomenės informuotumą ir sutelkia viešąją nuomonę, siekdamas užkirsti kelią neteisėtiems veiksams, kurie galimai pažeidžia ekosistemų stabilumą, sunaikina gamtos, kraštovaizdžio, nekilnojamojo kultūros paveldo vertybes, teršia aplinką, neužtikrina tvaraus išteklių naudojimo, kitaip trukdo siekti darnaus vystymosi tikslų arba išstumti mažas pajamas gaunančias ir pažeidžiamiausias visuomenės grupes;

21.6. padeda užtikrinti teritorijų planavimo dokumentų ilgalaikių tikslų tęstinumą politinių pokyčių ar trumpalaikių kliūčių metu.

22. Profesionalai ir juos vienijančios organizacijos, bendradarbiaudamos su kitomis interesų grupėmis:

22.1. siekia, kad būtų sklandus urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų planavimo procesas, tam pasitelkdami savo ir susijusių interesų grupių žinias ir patirtį;

22.2. dalyvauja urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų planavimo ir projektavimo procesuose skatindamos įtraukų vystymąsi, kurį užtikrina visuomenės dalyvavimas;

22.3. prisideda prie moksliniais tyrimais grįstų žinių apie urbanistinę plėtrą sklaidos ir, siekdamas didinti visuomenės informuotumą, organizuoja seminarus, konsultacinius forumus;

22.4. bendradarbiauja su mokslo ir studijų institucijomis, peržiūrėdamos ir kurdamos universitetines, profesines mokymo ir kvalifikacijos kėlimo programas, susijusias su urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų planavimu, darnaus miestų vystymosi idėjomis, technologijomis ir naujovėmis, atsižvelgiant į rekomendacijas.

23. Akademinė bendruomenė, bendradarbiaudama su kitomis interesų grupėmis:

23.1. kuria ir tobulina studijų programas, dalyvauja rengiant kvalifikacijos tobulinimo programas, susijusias su urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų planavimu, darnaus miestų vystymosi technologijomis ir naujovėmis, atsižvelgiant į rekomendacijas;

23.2. diegia tarpdisciplininį požiūrį į darnų vystymąsi visose studijų srityse, pasitelkiant sisteminį mąstymą ir skatinant inovacijas;

23.3. dalyvauja tarptautinėje mokslinėje veikloje ir taiko tarptautinę patirtį akademinėje veikloje, taip pat konsultuoja visuomenę darnaus vystymosi klausimais.

Rekomendacijų įgyvendinimas

24. Urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų planavimas turi skatinti ir palaikyti darnų ir įtraukų ekonominį vystymąsi, sudaryti sąlygas naujajai ir žiedinei ekonomikai, didinti žemės ir būsto rinkų prieinamumą, sukurti tinkamą susisiekimo ir inžinerinių paslaugų infrastruktūrą.

25. Vykdamas nuolatinę teritorijų planavimo dokumentų ir jų įgyvendinimo stebėseną, siūloma, remiantis LR bendrojo plano rodikliais, sukurti reikiamas priemones: kokybinių ir kiekybinių rodiklių sistemą teritorijų planavimo dokumentų sprendinių darnumo atitikties Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslams matavimui ir vertinimui. Gauti stebėsenos rezultatai turėtų būti viešai prieinami, aptariamai su interesų grupėmis, identifikuojamos probleminės sritys, kurias svarbu spręsti bendromis jėgomis, ar geroji praktika, iš kurių galima semtis patirties.

26. Rekomendacijoms įgyvendinti būtinas atvirumas, informacijos sklaida ir suinteresuotų grupių įtrauktis.

27. Rekomendacijų įgyvendinimo priemonės:

27.1. valstybės teritorijų planavimo sistemos dokumentų, apimant visus lygmenis, analizė ir pasekmių vertinimas;

27.2. teritorijų planavimo teisinės bazės pertvarka, siekiant darnaus urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymo;

27.3. valstybės ir savivaldos institucijų, prisidedančių prie teritorijų planavimo, kompetencijų ir atsakomybės pertvarka;

27.4. partnerysčių, formuojant iš esmės naują teritorijų planavimo ir įgyvendinimo sistemą, identifikavimas ir kūrimas;

27.5. visuomenės ir vietos bendruomenių dalyvavimas planavimo ir įgyvendinimo procese;

27.6. planavimo proceso dalyvių ir interesų grupių kompetencijų sistema.

28. Rekomendacijoms įgyvendinti siūloma kurti savanorišku įsitraukimu grįstas partnerystes tarp skirtingo intereso grupių, kurių tikslas – bendradarbiauti, siūlant sprendimus konkrečia tema, dalytis patirtimi, rinkti informaciją, inicijuoti bandomuosius projektus.

29. Siūlomos partnerysčių temos:

29.1. miestų partnerystė;

29.2. savivaldybių partnerystė;

29.3. viešojo ir privataus sektorių partnerystė;

29.1.1. būstas;

29.2. aukšta architektūros kokybė, estetiška aplinka;

- 29.3. sveika aplinka;
- 29.4. darnus judumas;
- 29.5. kokybiškos, estetiškos viešosios erdvės;
- 29.6. urbanizuotų teritorijų ryšių stiprinimas;
- 29.7. inovacijų taikymas miesto valdymui ir vystymo stebėsenai;
- 29.8. urbanizuotų teritorijų regeneracija;
- 29.9. įtrauktis ir atvirumas planuojant ir vystant teritorijas;
- 29.10. pasiruošimas naujajai ir žiedinei ekonomikai;
- 29.11. klimato kaitos poveikio mažinimas ir prisitaikymas prie klimato kaitos;
- 29.12. novatoriški ir atsakingi viešieji pirkimai;
- 29.13. darnus urbanizuotų teritorijų plėtros mažinimas;
- 29.14. kultūra ir nekilnojamasis kultūros paveldas;
- 29.15. žmogui patrauklaus, estetiško kraštovaizdžio formavimas.

30. Partnerysčių tikslas – operatyviai reaguoti į specifinius urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų iššūkius, dalytis patirtimi, kelti kvalifikaciją, teikti pasiūlymus rekomendacijoms, teisės aktams koreguoti.

Pateikiamas atskiru dokumentu.

LIETUVA 2030

bendrasis planas